

Verkondiging 20 oktober 2024 – Marcus 10: 32-45

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Een vrouw in Leens kon soms bij een gesprekskring in het Gronings mooi zeggen: je moet 'nait te stoer denken.' Stoer is Gronings voor 'moeilijk'. Niet te moeilijk denken. Ik moest afgelopen week aan haar denken: helaas ben ik niet met die gave gezegend. Altijd zie ik wel een andere kant, denk ik dat zaken ingewikkelder liggen, zo ook als Jezus spreekt over niet heersen, maar dienen.

Bij sommige wereldleiders denk ik wel: zij kunnen wel een dosis dienstbaarheid gebruiken. Dat zij eindelijk niet alleen aan zichzelf denken, aan hun eigen doelen of aan de belangen van een kleine groep getrouwen, maar dat zij zich inzetten voor de vrede en het welzijn van velen, breder dan de eigen club of het volk.

Die lijst van leiders is lang. Poetin staat er voor mij op, dat hij eens door krijgt dat het een heilloze weg die hij gaat met die strijd in Oekraïne. De ongekende zinloosheid van die oorlog. Dat het stopt. Een bredere blik wens ik Netanyahu toe, als je ziet hoeveel doden er zijn gevallen in Gaza en de enorme schade die daar is aangericht. Geen van zijn doelen blijkt gehaald: Hamas bestaat nog steeds en gijzelaars zitten gevangen. Dan vrees ik zijn plannen voor Libanon. Wat Israël daar gaat doen.

Libanon is zo'n land waar je gemakkelijk je ogen voor sluit, maar de situatie daar is heel kwetsbaar. 20 procent van de mensen die daar wonen, zijn vluchtelingen: 175.000 Palestijnen en een miljoen Syriërs. Tja, dan hebben wij het hier over een asielcrisis die met het noodrecht beteugeld moet worden... Dan denk ik dat onze problemen hier in geen verhouding staan tot die van hen daar. Voor zo'n land hoop je dat het niet verder in de ellende gestort wordt.

Daarin is de wereld wel overzichtelijk: graag meer leiders die dienstbaar zijn aan de vrede. Maar dacht ik: bij niet elk mens zie je dat streven naar macht, niet iedereen verheft zich boven een ander, wil leider zijn. Je hebt ook heel behulpzame mensen. Erg waardevol is dat. Sommigen zijn zelfs zo dienstbaar, dat je denkt: het mag ook wel minder. De motieven voor de behulpzaamheid zijn dan niet helemaal helder zijn. Soms komt het voort uit een minderwaardigheidsgevoel, dat je er niet toedoet. Een oproep om te dienen is dan niet op z'n plaats.

Misschien zegt Jezus in ons verhaal ook wel meer dan enkel 'niet heersen, maar dienen'. Daar lijkt het wel op als Hij de woorden spreekt: 'want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.'

Jezus zegt dat naar aanleiding van een twee gebeurtenissen, die in elkaars verlengde liggen. Eerst zijn er twee leerlingen, Jakobus en Johannes, die bij hem komen met de vraag of zij naast hem mogen zitten, als Jezus als koning heerst. Ze willen de ereplaatsen, een aan de linker- en de ander aan de rechterkant van hem. Dat lijkt hen wel mooi. Het blijkt echter niet in Jezus' macht te liggen om aan hen die plaatsen toe te bedelen: dat bepaalt God de Vader, niet hij.

Die vraag van Jakobus en Johannes krijgt een staartje in dat de andere leerlingen op hen boos worden. Ze nemen het hen kwalijk. Tja, wat zou er daar achter hebben gezeten? Is het verontwaardiging over hoe die twee het in hun hoofd hebben durven halen om zich iets te vragen? Dat doe je toch niet... Je weet toch hoe Gods koninkrijk werkt: 'de eersten zijn de laatsten, en wie nakomt gaat voorop.' Uit hoe Jezus reageert, krijg je eerder de indruk dat ze zich bedrogen voelen: waren zij zelf bijna door die twee te laat geweest. Zo'n mooie plek in Gods nieuwe wereld willen zij ook wel.

Jezus wijst erop dat in die wereld andere regels en opvattingen gelden dan bij ons: 'Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, moet dienaar van de anderen zijn, en wie van jullie de eerste wil zijn, moet de slaaf van de anderen zijn.'

Aan deze woorden viel mij dit keer iets op. In het evangelie van Lucas komen deze woorden ook voor, maar dan in kortere vorm en die zaten in mijn gedachten: 'De belangrijkste van jullie moet de minste worden en de leider de slaaf.' Wat daar mist en ons gedeelte twee keer genoemd wordt, is 'van de anderen', dienaar van de anderen, slaaf van de anderen. Het wijst mij erop dat het niet enkel om een houding van dienstbaarheid gaat, als een puur persoonlijke zaak, maar dat het een dienen van de gemeenschap is. Het gaat om verbondenheid met anderen.

Dat merk je ook als Jezus over zichzelf als voorbeeld begint: 'want ook de Mensenzoon [hijzelf] is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.'

Die laatste woorden van Jezus, dat losgeld, zijn in de kerkgeschiedenis en theologie met de tijd heel belangrijk zijn geworden. Het is uitgelegd als Jezus die met zijn sterven betaalt voor de zonden. Als je het zo zegt, bestaat het gevaar dat je versmalt wat Jezus hier zegt en het te veel de klank krijgt van handel, geld. De verbondenheid, de gemeenschap kan uit het zicht raken.

'Zijn leven te geven', dat is ruimer dan Jezus' sterven; het gaat om heel zijn bestaan. Alles wat Hij deed, de wonderen, wat Jezus zei, de verhalen die hij vertelde. Hoe Hij leefde in trouw aan de Vader. In dat alles wijdde Jezus zijn bestaan aan anderen. Dan komt het bijzondere: het is niet alleen een zorgen voor anderen, maar die anderen vormen ook een gemeenschap met hem, zijn met Hem verbonden. Die verbondenheid kun je het beste vergelijken met een huwelijk in gemeenschap van goederen. Je hoort bij die ander en daarmee wordt wat die ander heeft, van jou. Het bezit wordt gezamenlijk.

Dat is wat Jezus zegt met 'zijn leven te geven als losgeld voor velen'. Er is een verbondenheid tussen Hem en allen die Hem volgen en waarin zijn rechtvaardigheid, die van de gelovigen wordt, zijn gehoorzaamheid die van de leerlingen. Er vindt een wonderlijke uitwisseling plaats. Door die verbinding met Jezus ontstaan er andere, nieuwe mensen.

'Ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.' Dat gaat over dienen, maar niet alleen. Bovenal speelt er een verbondenheid tussen Jezus en allen die Hem volgen en hoe je zo deelt in Jezus' leven. Door die band word je een vrij mens.

Zo zullen wij het Avondmaal vieren, daarin voert de gemeenschap de boventoon voert als wij brood en wijn met elkaar delen. Wij vieren onze verbondenheid met de Opgestane Heer. Het gaat dan niet om mijn verbondenheid, als enkel persoon, ieder op zich maar die van ons. Wij zijn met elkaar verbonden met Christus. Het is een gezamenlijkheid, een gemeenschap.

Die gemeenschap maken wij zichtbaar met het brood. Jezus sprak daarover bij de instelling van het Avondmaal: 'Dit is mijn lichaam.' Het eten van het brood verbeeldt onze verbondenheid, band met Hem. Hoe wij bij Hem horen.

De wijn laat dan zien wat dat bij Hem horen, inhoudt. Jezus zei bij het laatste Avondmaal over de wijn: 'Dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen vergoten wordt.' Jezus gaf zijn leven in dienstbaarheid aan velen en daarbij komt het tot een wonderlijke uitwisseling. Wij worden tot andere mensen in verbondenheid met Hem. De wijn herinnert ons eraan. Wij worden nieuw, vernieuwd. Wij delen in zijn trouw, in gehoorzaamheid. Ontvangen de liefde die Hij van de Vader ervaart. Worden opgenomen in die goedheid en zorg. Mogen ons daarin koesteren.

Die liefde valt ook ons toe... Dat is zo belangrijk als het gaat om dienen. Wij zijn enkel in staat om tot echte dienstbaarheid als wij leven van die liefde. Het Avondmaal wil ons erop wijzen dat wij ertoe doen, dat wij opgenomen worden in Gods liefde en in dat licht onszelf mogen aanvaarden met wie wij zijn, met onze krachten en onze zwaktes. Je bent kostbaar. Je mag dienstbaar zijn, maar niet ten koste van alles. Je mag er dienen vanuit een waardigheid.

Een dienstbare houding vanuit dat besef is wel wat wij nodig hebben, is wat de wereld behoeft. Aan het begin noemde ik al die landen waar je hoopt op andere vormen van leiderschap. Soms kan het je ook wel moedeloos maken, dat je denkt: waarom blijven dingen zo? Verandert er nou nooit wat? De ene leider die vooral aan zichzelf denkt, wordt opgevolgd door de volgende.

Het helpt mij om soms in het klein dingen te bedenken die goed zijn gekomen. Mensen die na een moeilijke periode het leven hebben teruggevonden. Landen waar toch vrede is gekomen. Het dienstbaar zijn is zeker niet zinloos. Het draagt bij aan een betere wereld, aan de gemeenschap, aan het lichaam van Christus.

Dienen zie ik dan als het oog hebben voor anderen, dat je stilstaan bij wat zij nodig hebben. Dienstbaarheid is voor mij breder dan enkel aan mensen. Ook de schepping heeft het nodig dat wij ons bewust zijn wat de aarde nodig heeft. Ook daarin gaat om niet te heersen, maar te dienen.

'De Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.' De woorden van vandaag, net als het Avondmaal, zeggen meer dan een ding. Er is die verbondenheid met Christus die ervoor zorgt dat wij delen in Gods liefde. Als geliefde mensen kunnen wij dienstbaar zijn.

Amen

